

“Niet meer aan de kant staan, maar meespelen”

Bij de laatste herindeling van de waterschappen in Zuid-Holland is een nieuw hoogheemraadschap ontstaan dat bestaat uit twee wel zeer verschillende delen, namelijk het vooral stedelijk gebied van het voormalige Hoogheemraadschap Schieland en het typisch Hollandse weidegebied van het Hoogheemraadschap van de Krimpenerwaard. ‘Een weids slagenlandschap’, zoals één van de goed verzorgde brochures van dit nieuwe waterschap zegt. Een hoogheemraadschap dat met zijn 33.000 hectare één van de kleinste waterschappen is, anderzijds wel de grootste lengte aan watergangen kent, en waarin het diepste punt van Nederland ligt: de Zuidplaspolder (6,70 m -NAP). Het verslag van een gesprek met mr. Hans Oosters, de eerste dijkgraaf van het Hoogheemraadschap van Schieland en de Krimpenerwaard, in zijn werkkamer aan de Maasboulevard in Rotterdam met een schitterend uitzicht op de drukbevaren Nieuwe Maas.

Hoe is deze samenvoeging tot stand gekomen?

“Dit hoogheemraadschap bestaat uit twee waterschappen met een lange geschiedenis. Schieland is opgericht ergens tussen 1270 en 1280. Een exacte stichtingsdatum is niet bekend. Het is daarmee één van de oudste waterschappen van Nederland. De Krimpenerwaard dateert van 1430, toen Jacoba van Beieren voor dat gebied een aparte bestuursorganisatie op watergebied neerzette. Met ingang van 1 januari 2005 zijn zij samengevoegd met het kwaliteitsbeheer in de Krimpenerwaard, dat vroeger bij het Zuiveringsschap Hollandse Eilanden en Waarden berustte.”

“De combinatie van Schieland en de Krimpenerwaard maakt ons werk bijzonder boeiend doordat het zo verschillende gebieden zijn. De Krimpenerwaard ligt tussen de Hollandse IJssel en de Lek, een landelijk gebied met de problematiek van het beheer van de veenweidegebieden en het handhaven van de agrarische activiteiten. Schieland is sterk verstedelijkt, ligt tussen Rotterdam, Zoetermeer en Gouda, met vitale hoofdinfrastructuur zoals de spoorlijnen en de snelwegen tussen Gouda en Den Haag en tussen Gouda en Rotterdam.”

Wat hebt u in de afgelopen twee jaar als het meest bijzondere in uw werk ervaren?

“Dat het waterbeheer in Nederland op een kruispunt staat, op twee kantelpunten zit, mede als gevolg van klimaatverandering, bodemdaling, etc. Het ene kantelpunt is dat je niet meer ééndimensionale technische keuzes kunt maken zoals vroeger. Er moet nu ook binnen het waterschap een veel bredere maatschappelijke afweging plaatsvinden. Is een oplossing duurzaam? Wat betekent ze voor de inwoners van het gebied en voor het gebied zelf? Welke gevolgen heeft ze voor

Hans Oosters

de ontwikkeling van de beheerskosten?”

“Het andere kantelpunt is dat je als waterschap niet meer kunt afwachten wat anderen doen en je niet meer alleen faciliterend bezig kunt zijn, maar dat je een visie moet ontwikkelen en vooraan in het proces van de toekomstige ontwikkeling moet meepraten. Dat is een andere tak van sport die je moet leren, zowel bestuurlijk als ambtelijk. Daarbij komt dat ook de wijze van besturen van de waterschappen aan verandering onderhevig is. In november vinden overal tegelijk de verkiezing van de nieuwe waterschapsbesturen plaats, niet meer met personen maar met lijsten. Met als effect meer zeggenschap van de burger en

een verder terugtrekken van de traditionele bestuursgroeperingen.”

Vindt u dit een goede ontwikkeling?

“Sommige mensen vinden dit een ramp voor de functionele democratie. Maar het is wel de realiteit. Wij moeten er zo goed mogelijk mee omgaan. De politieke partijen gaan meedoen. Als functionele democratie maakt het waterschap onderdeel uit van het algemeen belang en moet het ook opvattingen ontwikkelen over allerlei andere zaken dan het eigen taakgebied. Daarom heeft men gekozen voor een meer algemene bestuursamenwerking. De kunst zal zijn om de voor waterschappen zo kenmerkende slagkracht te combineren met de voordelen van de bredere maatschappelijke weg die in een meer algemeen samengesteld bestuur zal plaatsvinden.”

“In het waterbeheer is veel te doen. Daar moeten wij nu mee aan de slag. We moeten nu niet opnieuw structuurdiscussies gaan voeren. Dat wil niet zeggen dat de bestuurlijke drukte in het middenveld geen punt meer is. Maar ook het kabinet heeft ervoor gekozen om die discussie naar de achtergrond te schuiven en nu eerst aan het werk te gaan.”

Wat zijn de hoofdvragen voor uw hoogheemraadschap?

“Als eerste noem ik de Zuidplaspolder ten westen van Gouda met het diepste punt van Nederland. In de Nota Ruimte wees het vorige kabinet dit gebied aan voor de bouw van woningen en kassen. Met alle andere betrokken instanties kijken wij hoe we die polder het best kunnen inrichten. Wij gaan daarbij uit van de bodemstructuur. Die is zo diep, omdat het veen eruit gehaald is. Alleen in het zuidelijk deel is dat niet het geval. Dat stuk is dus nog gevoelig voor bodemdaling door inklinken van het veen. Dat deel willen wij vrij houden van bebouwing. Daar is ruimte voor natuur. In het middendeel - op de stroomruggen - komen de woningen, in het noordelijk deel - op de klei - de kassen. Deze keuze was niet zo tot stand gekomen als het waterschap niet vanaf het begin volwaardig aan de planontwikkeling had meegedaan.”

“Probleem is dat bebouwing van de Zuidplaspolder in de discussie over de effecten van de klimaatverandering HET voorbeeld geworden is van wat je niet zou moeten willen. Alle plannen en ontwikkelingen daar worden steeds weer onder een vergrootglas gelegd. Hoe dieper des te gevaarlijker, luidt de redenatie. Dat is tot op zekere hoogte wel waar, maar daar niet bouwen - als een soort offer aan de klimaatverandering - lost niets op. Vele andere diepe plekken zijn immers al volgebouwd en zullen ook beschermd moeten worden. Je moet je dus afvragen hoe je de Zuidplaspolder zo duurzaam mogelijk kunt inrichten, hoe je ook de rest van Nederland veilig kunt maken.”

“Een andere belangrijk punt voor ons is het waterbergend oppervlak in Rotterdam. Dat

CV

1962 geboren in Gouda
 1982-1987 studie staats- en bestuursrecht
 Erasmus Universiteit Rotterdam
 1987-2000 secretaris directieraad VNG / lid
 gemeenteraad Gouda
 2000-2005 burgemeester Bergambacht
 2004-2005 waarnemend burgemeester
 Ouderkerk
 2005-heden dijkgraaf Hoogheemraadschap
 van Schieland en de Krimpenerwaard

bedraagt maar twee procent, terwijl het vijf à zes procent zou moeten zijn om de stad droog en veilig te houden. Wij zijn dus voortdurend met de gemeente bezig hoe wij dit kunnen uitbreiden. Bijvoorbeeld door waar het maar mogelijk is pleinen verdiept aan te leggen, groene daken te stimuleren en onder parkeergarages waterberging te maken."

"Dan zitten wij nog met de afwatering van de boezem van Schieland - de Rotte - op de Nieuwe Maas. Bij hoogwater in de Maas en hevige regenval komt het peil in de Rotte te hoog en dreigen omliggende deels dichtbebouwde gebieden onder te lopen. Daarvoor gaan we nu een calamiteitenberging in het zuidelijk deel van de Eendragtspolder bij Zevenhuizen aanleggen (zie de vorige uitgave van H₂O, red.). Met een berging van vier miljoen kubieke meter water krijgen wij twee etmalen speling. Die berging wordt gecombineerd met de ontwikkeling van recreatie en sport. Daar komt de nieuwe Olympische roeibaan als concurrent van de Bosbaan."

U kiest niet voor de vergroting van de bemalingscapaciteit?

"Neen, daarmee red je het niet. Onze algemene lijn is vergroting van de berging. Dat doen wij in de Zuidplaspolder door het verbreden van de hoofdtochten van vier à vijf meter naar 20 à 25 meter en door het ontsnipperen van de polders door verschillende peilgebieden weer met elkaar te verbinden. Dat is lastig genoeg als je daarvoor weer verbindingen onder de A12 of onder spoorlijnen door moet maken. Wij bouwen overigens wel nieuwe gemalen om grotere bedrijfszekerheid te hebben. Veelal vergroten we dan ook de bemalingscapaciteit."

"Een ander hoofddossier is de ontwikkeling van de Krimpenerwaard, een authentiek, Hollands landschap met weinig ontsluiting en weinig stedelijke druk. Landinrichting is daar nooit van de grond gekomen tot de jaren 90, toen besloten werd om van 10.000 hectare een kwart als natuurgebied te gaan inrichten. Men was daaraan begonnen door, als zich een gelegenheid voordeed, een gebiedje apart in te richten. Zo groeide men van de oorspronkelijke 30 peilvakken naar 80 peilvakken. Toen vanaf 2000 minder geld voor de landinrichting beschikbaar kwam, zijn wij ons gaan afvragen of die aanpak wel duurzaam genoemd konden houden. Het antwoord was 'nee'. Wij hebben er nu voor

gekozen om natuur daar neer te leggen waar het gebied er qua bodem en qua waterhuishouding het meest geschikt voor is. Dat is in het noordelijk deel dat meer veen heeft. In het zuidelijk deel dat hoger ligt en meer kleiachtig is, kan zich de melkveehouderij verder ontwikkelen."

U bent ook bezig met dijkversterkingsprojecten?

"Aan de Lek en in Rotterdam beheren wij primaire waterkeringen. Tussen Schoonhoven en Krimpen aan de IJssel zijn wij met grote verstevigingprojecten bezig. De norm daar is een overschrijdingskans van 1:2000, terwijl bij de laatste toets bleek dat sommige delen niet hoger kwamen dan een veiligheid van 1:100. Er moet dus het nodige gebeuren. Deels moesten dijken nieuw aangelegd of bestaande nieuw gefundeerd worden, omdat ze weggezakt waren in de venige ondergrond, deels alleen verhoogd. Vergeleken met de weerstand tegen de dijkverhoging vóór de grote afvoeren van 1993 en 1995 zijn wij nu duidelijk een fase verder. De mensen zijn ervan overtuigd dat het moet en zijn bereid tot overleg en tot meedenken. Maar het vinden van oplossingen waarbij je rekening houdt met bestaande bebouwing en ecologische waarden vraagt veel inventiviteit en tijd. In Ammerstol bijvoorbeeld loopt de dijk midden door het dorp. Verbreding van het binnentalud was daar niet mogelijk. Dan zouden teveel huizen weg moeten. Aanleg van een nieuwe kering zou de buitendijkse woningen hun prachtige uitzicht ontnemen en tot hoge schadeclaims leiden. Nu wordt over twee kilometer een diepwand aangelegd: een betonnen muur van één meter breed en 20 meter diep, gefundeerd op de zandlaag. Hij wordt weggewerkt in de oude dijk en is naderhand niet meer zichtbaar."

"Wat nog helemaal niet aan de orde is gekomen, is de implementatie van de KRW. Voor ons betekent die bijvoorbeeld dat wij de kwaliteit in de Kralingse Plas - een belangrijke recreatieplas - drastisch moeten verbeteren, zodat zich daar minder blauwalg ontwikkelt en er weer gezwommen kan worden. Technisch moeilijk omdat een complex van maatregelen nodig is, zoals baggeren, afdekken van bodemdelen enerzijds, actief visbeheer anderzijds. Het voorbeeld van de Berge Plassen laat zien dat het kan. Daar zijn wij van een zichtdiepte van 20 cm tot een zichtdiepte van 1,5 tot twee meter gekomen, iets wat ons veel waardering van de bevolking heeft opgeleverd."

Wat deed u vroeger?

"Ik ben geboren in 1962 in Gouda. Ik heb staats- en bestuursrecht gestudeerd aan de Erasmus Universiteit in Rotterdam. Na mijn afstuderen in 1987 ben ik bij de Vereniging Nederlandse Gemeenten in dienst getreden.

Ik ben daar begonnen als beleidsmedewerker voor onderwijs en cultuur en geëindigd als secretaris van de directieraad. Intussen was ik in Gouda raadslid voor de PvdA geworden."

"In 2000 ben ik benoemd tot burgemeester van Bergambacht: een gemeente van ongeveer 10.000 inwoners in de Krimpenerwaard. Vanaf 2004 was ik tevens waarnemend burgemeester van Ouderkerk. Toen het nieuwe hoogheemraadschap opgericht werd, heb ik gesolliciteerd op de vacature van dijkgraaf en ben ik benoemd." "Het werk van een burgemeester in een kleinere gemeente vond ik prachtig. Je was daar een soort meewerkend voorman. De benoeming tot dijkgraaf bracht voor mij veel nieuws: toevoeging van kennis en ervaring en de uitdaging van een nieuwe positie. De schaal van de huidige waterschappen is interessant, de betrokkenheid onderling is groot en er is goed overleg met Den Haag. Maar je positie is wel anders. De afstand tot de burger is groter. In Bergambacht tikte iemand op het raam als hij de burgemeester spreken wilde. De marmeren gang die hij hier moet aflopen, schept aanzienlijk meer afstand."

Verwacht u nog fusiebewegingen in de toekomst?

"De waterketengedachte leeft hier wel, maar wij zijn daar geen voortrekker van. Wij werken met de gemeenten aan stedelijke waterplannen en versterken van de relatie riolering-zuivering. Integratie met de drinkwaterbedrijven Evides en Oasen is niet in beeld."

"Waterschappen op twee kantelpunten"

"Binnen de waterschapswereld bestaan ook geen concrete fusieplannen. Er is samenwerking waar dat voordelen biedt, zoals bij de belastingheffing en bij de inkoop. Er is afstemming binnen het stroomgebied Rijn-West in het kader van de KRW. Maar organisatie op stroomgebiedniveau acht ik niet waarschijnlijk. Binding met en kennis van het gebied zijn kenmerken van het waterschap. De gevolgen van ingrepen moet je overzien. Daartoe moet je de schaal-grootte van waterschappen beperkt houden. De besturen worden steeds kritischer, letten er steeds scherper op dat wij waar leveren voor het geld dat wij van de burgers vragen. Wij moeten steeds meer uitleggen wat wij doen, waaraan het geld besteed wordt, waarom het kost wat het kost. Je moet rekening en verantwoording afleggen. Dat is goed. Die ontwikkeling gaat erg hard. Gelukkig maar."

Maarten Gast